

Caféer

i

Ödeshög

under

1900-talet

Am VLR

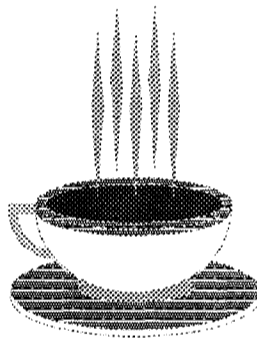
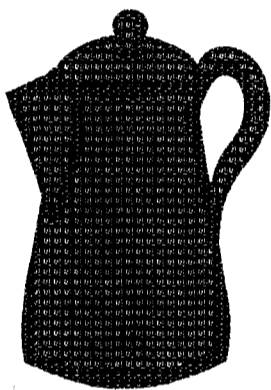

Innehållsförteckning

- 2. Förord
- 3-6. Kaféer i Ödeshög under 1900-talet
- 7-8. Intervjuer
- 9. Sammanfattning
- 10. Källförteckning

Förord

Vi tyckte det skulle vara intressant att få veta hur många kaféer det finns och har funnits i Ödeshögs samhälle under 1900-talet. Därför har vi under tre veckor försökt att samla in så mycket material vi kunnat om dessa kaféer. Det har varit både roligt och spännande, och vi har förstått att det finns mycket mer man kan redovisa om i ämnet. Kanske någon person någon gång kan fortsätta där vi slutat. Vi vill tacka Mona Söderbäck för all hjälp med att samla material och att leta foton, vi vill också tacka alla som ställt upp på intervjuer.

Kaféer i Ödeshög under 1900-talet

Vid sekelskiftet var torgdagen, varje tisdag besökt av folk som ville sälja sina varor, men också köpa förnödenheter i Ödeshög.

På den här tiden före och efter sekelskiftet fanns det sex kaféer i Ödeshög, och de var mycket välbesökta från morgon till kväll, särskilt då det var torgdag.

När Holkabergs Gästgiveri, som låg cirka en och en halv mil söder om Ödeshög, upphörde år 1900, flyttade gästgivaren J.A Nilsson till Ödeshög och öppnade kafé.

Omkring år 1919 öppnade Karl Krus kafé i fastigheten Fridebo vid torget.

Karl Krus drev detta bara ett par år, efter honom började Rut Carlström med kafé där. Efter ett okänt antal år flyttade hon sin kaféerörelse till Riddargatan. Detta trähus som hon köpte låg där "syrenen" ligger idag.

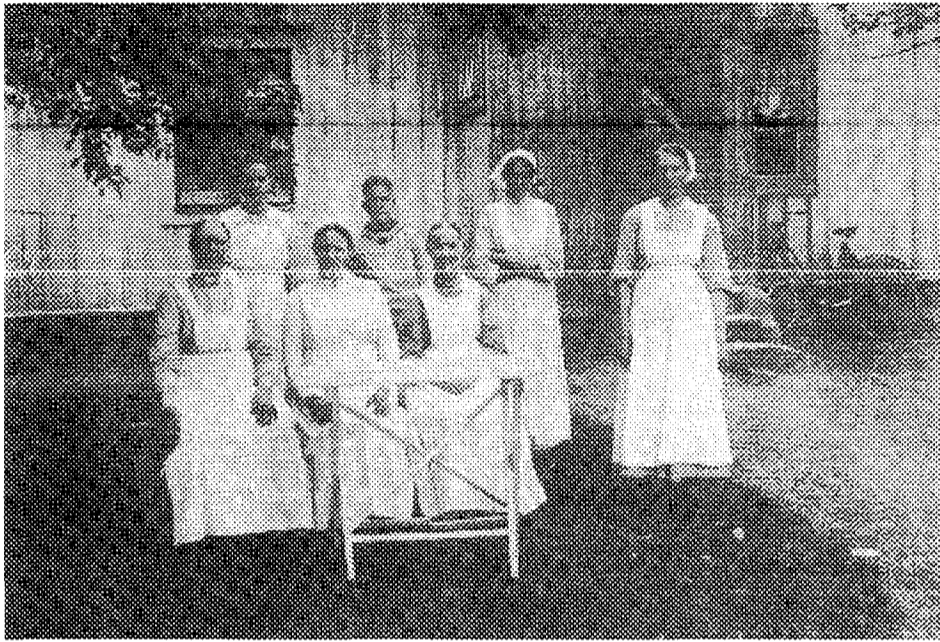

Rut Carlström köpte sedan huset bakom saluhallarna, detta hus kallades Chicago därför att det var så högt (tre våningar) i jämförelse med övrig bebyggelse i Ödeshög. Här öppnade hon kafé på nedre botten, och hotell på andra och tredje våningen.

I början på 1900-talet fanns också det hus som kallades "klubben", och som var ett hörnhus i trä och låg där Elviras kafé ligger idag. På första våningen var det skoaffär och på andra våningen var det både ölstuga och kafé. Huset flyttades senare till Klubbgatan där det står än idag.

Lovisa Johansson hade också kafé i början av år 1900, i fastigheten Centralen, där Håkan Johanssons optik ligger idag.

På bilden ses Lovisa sittande till vänster, och hennes fosterdotter Axelina Gustavsson stående till vänster. Lovisa flyttade senare sin kafé-rörelse till Storgatan 33, där nuvarande Lovisas bok och musik-kafé ligger.

Någon gång runt 1920 öppnades det kafé på första våningen i Tunborgska huset där försäkringskassan ligger idag. Det hette Nya Konditoriet och ägdes av Gerda Kron och Greta Knutsson. Det hade öppet till sena kvällen, och biogäster gick dit för att få kaffe, när bion var slut klockan tio.

Sommarnöjet var ett dansställe som fanns vid den här tiden men det var bara öppet på sommaren. Det låg där vandrarhemmet ligger idag, där kunde man också dricka kaffe med dopp. Oskar Strid köpte sommarnöjet 1930 och drev det till 1935. Hans hustru Emelie bakade bröd och kokade kaffe i ett litet kök till de dansande gästerna, har deras dotter Lisa Andersson berättat.

1912 började Lisa Sabels far att bygga fastigheten där Hörntomta kafé låg i många år. När huset stod färdigt öppnade hans döttrar Lisa och

Ester Johansson kafé där. När de gifte sig flyttade den tredje dottern Linnea Johansson hem och tog över verksamheten 1918.

En släkting till henne Kerstin Sabel har berättat att det var ett hårt arbete att driva ett kafé på den tiden. Linnea, som förblev ogift, fick gå upp mycket tidigt för att tända och elda i spisarna så ugnarna skulle vara varma när bagarna kom. Trots obekväm arbetsförhållanden, hade kaféet många olika bakverk att välja på. Hörntomta kafé har haft många olika ägare sedan dess, men upphörde för gott omkring 1986.

Under 1940-talet öppnade Ellen och Halvar Lundquist, i sitt hus på Grännavägen 21, resanderum för främst långtradarchaufförer men även andra som reste förbi. Efter ett tag började de också med kafé, och Ellen bakade allt bröd och kokade kaffe åt dessa resenärer, detta kafé upphörde 1969 när Ellen Lundquist dog.

1953 öppnade Tage Karlsson Mjölkbak och kafé på Mjölbyvägen, detta kafé upphörde 1960.

1962 öppnade Strands kafé på första våningen i Tingshuset, av Gebert Strand han drev detta till 1981, idag finns LRF-konsult där.

På 1970-talet fanns ett kafé som hette Savoy, det låg i den lokal som Östgöta Correspondenten har nu.

Omkring 1970 startade också Lennart Karlsson, Hotell Lysing, och något år senare, Lysings kafé. Detta kafé har haft några olika ägare, men idag ägs det av Carina och Peter Lindgren, de tog över i augusti 1995. Längre fram kommer en intervju med dem.

Under 80 och 90-talet har det också varit restaurang i samma hus som lågprisvaruhuset Spar-inn. På denna restaurang Lövet har det också funnits kaffe och bakverk under 80 och 90-talet.

1 april 1997 öppnades Elviras kafé, på samma plats där Klubbens kafé en gång var början på år 1900.

Det var Lena Falk och Gunilla Palm som förverkligade en gammal dröm, att ha ett eget kafé, här efter följer en intervju med dem.

Intervju med:

Carina och Peter, ägare till Lysings Konditori i Ödeshög

1. När började ni med er kaféerörelse?

- Vi öppnade första augusti 1995.

2. Vad var det som gjorde att ni bestämde er för att satsa på detta?

- Peter är utbildad konditor och har jobbat med sådant förut hos sin far. Men efter att vi funderat med vårt dansband ett antal år, så började vi med kioskrörelse på Spar-inn och där hade vi också lite bakverk. När sedan möjligheten öppnade sig för oss att ta över Lysings kafé, så slog vi till.

3. Vad upplever ni är svårt med att driva kafé idag?

- Det är inte så trendigt idag att gå på kafé som förr. Jag minns när jag var tonåring, säger Carina, kring 1975 då gick vi alltid och fi kade efter bion på kvällen.

4. Vad är roligast med ert jobb?

- Avgjort kundkontakten.

5. Förr var det mycket kunder på kaféerna på tisdagarna när det var torgdag, är det så fortfarande?

- Nej, det tycker vi inte, knallarna kommer bara sista tisdagen i månaden när folk har fått lön, så vi har inte mer kunder än andra dagar.

6. Vad tror ni kaféerna tillför människorna och samhället?

- Det skulle nog kännas tomt om det inte fanns något kafé alls i ett samhälle.

Intervju med:

Gunilla Palm och Lena Falk ägare till Elviras kafé i Ödeshög.

1. När började ni med er kaféerörelse?

- Vi började tjugofemte april 1997.

2. Vad var det som gjorde att ni bestämde er för att satsa på detta?

- Vi är båda intresserade av bakning, och vi hade en gammal dröm om att få ha ett eget kafé.

3. Vad upplever ni är svårt med att driva kafé idag?

- Alla avgifter, sedan är det mycket pappersarbete.

Det är också svårt att anställa någon, eftersom det kostar så mycket.

4. Vad är roligast med ert jobb?

- Att få vara sin egen, och kunna bestämma själv hur man vill ha det, och så kundkontakten.

5. Förr var det många kunder på kaféerna på tisdagarna när det var torgdag, är det så fortfarande?

- Nej, vi tycker att vi har flest kunder på fredagarna.

6. Vad tror ni kaféerna tillför människorna och samhället?

- Det skulle nog bli tomt om de försvann.

Sammanfattning

Att få fram detta material har varit lite av ett detektivarbete. Vi började med att leta på biblioteket, i det så kallade Ödeshögsrummet. Vi letade i böcker och i tidningsurklipp. På biblioteket kom vi också i kontakt med Mona Söderbäck. Hon hade en hel del att berätta och hjälpte oss också att få fram en del foton. Mona gav oss även namn på en del människor vi kunde intervjua.

Vi fortsatte vår undersökning genom att intervjua cirka 20 personer med hjälp av telefonen. Fem personer besökte vi direkt, alla var vänliga och villiga att hjälpa till, och tyckte att det var ett intressant projekt vi höll på med.

Resultatet av vår undersökning visar att det finns och har funnits sammanlagt 18-20 kaféer från år 1900 och fram till år 1997, lite osäkert är antalet i början av seklet. Resultatet visar också att kaféverksamheten har sitt ursprung hos många driftiga kvinnor och män som hade kaféer, ofta i sina egna hem eller i fastigheter de ägde.

Det har också visat sig att folk samlades på kaféer mycket mera förr, under de första femtio åren av seklet och att kaféerna hade längre öppettider då. Förr i tiden spelade det också stor roll för kaféerna att all trafik passerade på E4:an genom Ödeshög. Nu för tiden är det dålig tillströmning av t.ex. turister i jämförelse med t.ex. Gränna och Vadstena. Till sist vill vi säga att det har varit mycket rolig och intressant att göra detta arbete och att det skulle gå att få fram mycket mera i ämnet än vi har hunnit med.

Källförteckning

Ödeshögsbor 1988

En bok om Lysings härad

Ödeshög genom seklerna

Mona Söderbäcks privata foto

Foto ur Östgöta Correspondenten

Foto ur Östgötabladet

Intervjuer med:

Mona Söderbäck

Anita Johansson

Lena Falk och Gunilla Palm

Roland Hagberg

Carina och Peter Lindgren

Elly Lundqvist

Kerstin och Arne Sabel

Tage Karlsson

Sig-Britt Krus

Lennart Andersson

Göran Strand

Lisa Andersson

Östen Johansson

m.fl.